

Posamezn

Naročnina li:
40 din., četrt leta 20 din., mesечно 7 din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 140 din. Inse-
rati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru;
pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravništvo sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more
govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure.
Rokopisi se ne vračajo.
Nezaprite reklamacije so poštnine proste.
Telefon interurban št. 113.

16. šte.**Maribor, dne 6. februarja 1924.****Letnik XVI.****Beograd je spregovoril.**

Odločne nastope opozicije proti krivičnemu režimu vedno spremljajo grožnje po režimskih listih, da bo Beograd «spregovoril». In res, Beograd je že čisto spregovoril! Vlada izdaja na veliko ljudski denar, da podkupi del Beograda za svojo politiko, podkupovanju in obljubam sledijo razne parade in tako je del Beograda res vedno pripravljen, spregovoriti za režim. Vse parade in plačane manifestacije pa ne morejo prepričati vsega tega, kar govori drugi del Beograda: tlačene in brezpravne delavske mase in častno število poštenjakov, ki že od nekdaj bijejo najodločnejši boj proti koruptni beograjski porodici.

In tudi sedaj, ko je oblastniška samovolja brezmejna, korupcija na vrhuncu, porazne posledice protiljudske vladne politike pa neznosne in nedogledne, je Beograd spregovoril in sicer oni del Beograda, ki tvori najozžji krog današnjih oblastnikov. Spregovoril je na tak način, da brezobzirno in nesramno pljuje na ideje, ki so ustvarile skupno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev, na ustavo in na vse z najvišjih mest države slovesno sprejete in dane obljube. Ogromni lepaki naznanjajo nov časopis «Beograd» in njegov program. Med izdajatelji tega lista sta tudi dva bivša ministra, ki sta bila celo koruptnemu režimu preveč koruptna in sta morala odstopiti. To sta bivši pravosodni minister dr. Lazar Marković in bivši prometni minister dr. Velizar Janković. V splošnem so pa lastniki in ustanovitelji lista anonimni in bodo najbolj znani pri državni blagajni, kjer bodo pridno črpali iz globokih virov dispozijskih fondov.

List «Beograd» hoče zastopati in razširjati idejo: absolutistične monarhije ter hegemonijo velesrbstva in pravoslavja. To se je v resnici delalo tudi doslej, samo, da so policajdemokratski očeti vidovdanske ustave rabili krinko «jugoslovanstva», radikalni so pa začeli nazivati svojo velesrbsko stranko «narodno» radikalno stranko SHS ter povdarjati geslo: brat je mio, koje vere bio. Sedaj radikalni v svojem glavnem glasilu «Samouprava» delajo agitacijo za novo velesrbsko glasilu «Beograd» in krinka je padla, ker hoče to glasilu v državi SHS samo Srbe in samo pravoslavno vero.

Naj sledi nekaj citatov iz «Beogradovega» programa:

«Obstoječa država ni nič drugega kakor vedno ista, stara, predvojna Srbija, ki se je, ustvarjajoč svojo državo misel stopnjema razširjala. Tako imenovano osvobodjenje in ujedinjenje je samo eno od teh razširjenj. — Celokupna politika edinstva, ki je danes brez programa, mora dobiti program: asimilacijo ostalih narodnih delov od strani srbskega dela naroda. — Demokracija, katere polno udejstvovanje prinaša parlamentarizem, je temeljno zlo. — Demokracija znači republiko. — Monarhija je istovetna z državo, brez vseodločujoče (absolutistične) monarhije ni več države, temveč anarhija. — Spodiranje monarhije je dovedlo do današnje splošne zmešnjave in razsula v državi. Mi smo monarhija samo po obliki. Bistvo vladanja je republikansko. Vlada ima samo toliko moči, v kolikor se ne izvršujejo zakoni in ustava. — Radi tega se bomo borili proti demokraciji za restavracijo monarhije. Dušanovo carstvo je neizbežna zahteva zgodovine. Srbija mora gospodovati nad Balkanom, v drugem slučaju ji ni treba obstojati. Mi smo država s tremi verami, torej brez vere, zato se moramo boriti, da se srbska država povrne k pravoslavni cerkvi itd. Končno izjavljajo, da se bodo pridružili vsaki borbi proti vidovdanski ustavi, ki ne daje niti srbski ideji, niti monarhiji, niti pravoslavju njihovega pravega položaja.»

Beograd je torej spregovoril ter se izjavil proti demokraciji, proti parlamentarizmu, za hegemonijo velesrbstva in pravoslavja. Treh bratov ni več, temveč samo Srb in njegovi podložni, tudi tih ver ni več, temveč samo pravoslavje po programu onega dela Beograda, ki ta program že od nekdaj izvaja ter si je znal tudi iz tujih plemen sestaviti trdno ogrodje najbrezobzirnejše reakcije. Strnil in pomešal se je s Cincarji, španjolski mi Židi, Prusi itd., da ima danes dovolj drznosti za vsako in tudi najhujše nasilje nad brati in za zasmehovanje in teptanje vsega tega, kar je drugod nedotakljivo in sveto kot neprecenljiva pridobitev kulturnega in razumnega sveta.

Cincarski del Beograda je odvrget vse krinke ter spregovoril, spregovoril pa bo prej ali slej tudi pravi srbski narod, ko se enkrat osvobodí porodičarskih in cincarskih spon in prevar in prepričani smo, da se bo to, kar on spregovori, vjemalo tudi s tem, kar mi hočemo.

Politični položaj.

Vlada v zagati. Po Beogradu se govori, da se Pašić pripravlja na demisijo. Te govorice imajo precej povišanja in zaslombe v raznih sporih med radikalskimi poslanci, v upornosti Džemijeta in končno v tem, da se Pašić ne gane iz svojega stanovanja, ker se ga je lotila običajna politična bolezen. Govori se nadalje mnogo o nezadovoljnosti s korupcijo na najvišjem mestu. V veliko spodbudo je bilo tudi to, da je vzel Pašić s seboj v Rim svojo hčer Daro, ki seveda ni imela nobene diplomatske misije, a slovi za to tembolj kot zelo spretna trgovka. Dvor baje z veliko nevoljo gleda, kako se državna moč zlorablja za razne trgovske posle. Ko je dvor začel vse to opažati, je pa izšel v «Samoupravi» članek, ki je oporekal dvorskemu vplivu. Sedaj je gotovo, da je izšel ta članek iz najozžjega Pašičevega kroga ter se sklepa, da se Pašićevi vladi in posebej še samemu Pašiću dajejo tla pod nogami. — Veliko zadrego vlade vidi tudi Nemci in na ponedeljkovi seji zakonodajnega odbora je ostala vlada v manjšini, ker je tudi nemški poslanec Moser glasoval z opozicijo. Razpravljalo se je o centralni upravi in zastopnik Jugoslovanskega kluba je ob pritrujevanju cele opozicije nasprotoval ukinjenju ministrstva za socialno politiko. Ko je pri glasanju ostala vlada v manjšini, je postal minister Trifković takoj popustljiv ter predlagal opoziciji, naj sestavi svoje zahteve ter predloži prihodnji seji.

Hrvati in opozicijski blok. Na konferenci Hrvatske zajednice, ki se je vršila v ponedeljek v Zagrebu, je poročal iz Dunaja se vrnivši dr. Lorković o svojem razgovoru s Stjepanom Radičem. Dr. Lorković je sporočil, da g. Radič želi, da se pogajanja z Ljubo Davidovičem nadaljujejo na podlagi, da se čimprej izvrše volitve, da se ustavi parcelacija Hrvatske, odpravi korupcija itd. Radič je pripravljen dati jamstvo, da bo v slučaju sporazuma med dr. Korošcem in dr. Spahom na eni ter Ljubo Davidovičem na drugi strani poslal v Beograd toliko poslancev, kolikor bo potrebno, da se vrže sedanja radikalna vlada. Na seji predsedstva HRSS se je razpravljalo o navodilih, ki jih je dal Radič za nadaljnje vodstvo politike v svrhu ustanovitve opozicijskega bloka. Radič je vse sklepe konference federalističnega bloka odobril in naročil vodstvu HRSS, naj v smislu teh sklepov nadaljuje svojo politiko. Radič ni na Dunaju prišel v stik z nobenim odgovornim radikalnim politikom in se tudi ni z nikomur razgovarjal, res pa je, da so Radiča na Dunaju obletavali razni radikalni pristaši in ga nagovarjali, naj se začne pogajati z radikali. Radič ostane na Dunaju do konca februarja, nato pa odpotuje v London, kjer bo nadaljeval svoje dosedanje delo. Te dni se bo vršila plenarna seja hrv. narodnega zastopstva, na kateri se bo razpravljalo tudi vprašanje delegacije za Beograd. Šlo bo v Beograd 30 do 50 poslancev, po potrebi tudi več, kakor bodo razmere zahtevale.

Pogodba z Italijo pride pred skupščino. Vlada je že izročila državnim tiskarni besedilo vseh zapisnikov, podpisanih 27. januarja v Rimu. Iz tega se sklepa, da bo pogodba kmalu izročena narodni skupščini ter se bodo razprave o pogodbi z Italijo začele najbrž že prihodnji teden.

Po svetu.**WOODROV WILSON — MRTEV.**

Zopet je pokosila smrt v kratkem razdobju že drugega moža, čigar ime se je pojavilo v zgodovini človeštva med najstrašnejšo vojno, ki je kedaj na zemlji divjala; za Ljentinom je umrl Thomas Woodrov Wilson, bivši predsednik Združenih držav.

Rodil se je Wilson dne 28. decembra 1856 v Stawntonu v državi Virginija; njegov oče je bil presbiterijanski pastor. Po dovršenem vseučilišču je Wilson postal advokat ter se nastanil v Atlanti, kjer pa mu pisarna ni posebno uspevala. Po dveh letih je zapustil odvetniško karijero ter se je ponovno z veliko energijo vrgel na študij. Studiral je na vseučilišču Baltimore politično vedo. Začel je pisati za javnost in leta 1895 je izdal svoje prvo delo «The Congressional Government», ki mu je prineslo med znanstveniki dober glas in na podlagi katerega je bil imenovan za vseučilišnega profesorja na Bryn Hawr College. Kasneje je prišel na univerzo Princeton kot profesor državnega prava, leta 1902 pa je postal predsednik tega vseučilišča ter ga je reorganiziral tako, da je postalo eno najznamenitejših zavodov v Ameriki. Počel se je tudi politično udejstvovati ter je leta 1910 postal guverner države New Jersey. V slednjih zmožnostih je kmalu postal predsednik demokratske stranke in kot tak njen kandidat za predsedniško mesto Združenih držav. Leta 1912 je bil res izvoljen in ko je po štirih letih njegova predsedniška doba potekla, ga je Amerika znova izvolila na to odgovorno mesto.

Svetovna vojna je spravila Ameriko v zelo težaven položaj. Postala je sicer prava zakladnica Evrope, silno bogastvo aliirancev je prešlo v njene roke, skoro vse evropske države so postale njene dolžnice. Ameriška industrija je imela polne roke dela, da je komaj sproti izdelovala material, s katerim se je Evropa ubijala. Po stari preiskušeni Monroe-jevi doktrini bi se morala Amerika s tem zadovoljiti ter ostati nepristranski opazovalec. In tu je bil Wilson kot predsednik mož na svojem mestu. On je spoznal nevarnost, ki grozi Evropi od nemškega imperijalizma in ko je Nemčija v svoji nadutosti začela z brezobzirno podmorsko vojno, jo je Wilson mnogokrat svaril. Ker vsi protesti in opomini slednjic niso pomagali, je morala odločiti vojna, v kateri je Evropa spoznala sijajno organizacijo Ameriške tehnike. Dasi so se Nemci v početku podmorske vojne hvalili, da ne bo noben ameriški parobrod došel z ameriško vojsko v Evropo, je Amerika v par tednih postavila na evropska bojišča nad en milijon vojakov ter s tem odločila vojsko.

Wilson se pa ni hotel zadovoljiti samo s sijajno zmago, hotel je ustvariti tudi mir, ki bi ostal trajen in ki bi pomenil ne samo za Evropo, ampak za celo človeštvo početek nove, boljše dobe. S svojimi znameniti 14 točkami je formuliral način, po katerem bi se prišlo do miru. Po tolikem strašnem trpljenju je bilo to za človeštvo nekaj popolnoma novega in Wilsonu se je divilo vse kot proroku in svojemu rešitelju. Ideja svobode, posebno svobode malih narodov, je postala geslo v boju proti Nemčiji in sploh proti imperijalizmu in temu silnemu pritisku se centralne sile niso mogle ustavljati. Prva se je strla pod tem Avstrija. Njeni tlačeni narodi, posebno Slovani, med katerimi je že leta in leta vrel, so videli v Wilsonu svojega odrešenika in na temelju njegovih idej se je začel boj proti stoletni tlačiteljici. Za Avstrijo je klonila Nemčija ter je prosila za premirje. Prišlo je do pogajanj v Versaillesu in tu se je odločila usoda Wilsonovih idej.

V Versaillesu se je pokazalo, da je imel Wilson za svoje grandiozne načrte premalo energije. Z največjimi nadami je prišel v Evropo, da jo uredi po svojih načelih in napravi iz nje nekaj Eldorado miru in svobode, toda po tako krvavem in težkem času so se pokazale njegove teoretske formulacije kot preslabe. Po prvih neuspehih se je Wilson razočaran vrnil v Ameriko ter zapustil v Evropi novo ognjišče sovražnosti in vojne. V Ameriki ga je čakalo ponovno razočaranje. Amerikanci so videli, da njegovi načrti niso rodili zaželenih uspehov in fizično in moralno izmučen se je ta veliki duh umaknil z političnega pozorišča ter od boleznih premagan zapustil življenje.

Mi Jugoslovani se imamo Wilsonu mnogo zahvaliti. Naše ujedinjenje je v mnogem njegova zasluga in da se je Evropa ravnala po njegovih smernicah, bi bili tudi mi srečnejši. Proklamacija njegovih 14 točk je pospešila naše odcepljenje od Dunaja in ideja narodne neodvisnosti je dobila v njih veliko podporo. Tudi neposredno nam je mnogo pomagal, zlasti pri razmejitvi z Italijo, kjer je preprečil, da že takrat ni pripadla Reka Italiji. In Jugoslovani smo za to Wilsonu hvaležni, kar pričajo premnogi spomeniki njegovega imena v vseh večjih mestih naše države.

Pred volitvami v Italijo. Fašisti so se pogajali z bivšim min. predsednikom Orlandom in z raznimi politiki opozicije, da bi sprejeli kandidature na vladni fašistovski listi. Orlando je odklonil in tudi drugi nočejo sodelovati, ker smatrajo sodelovanje v volilni agitaciji za nezdravljivo s stališčem svoje stranke, ki nastopi v volilnem boju takorekoč kot opozicijska stranka. Po informacijah iz fašistovskih krogov bo na vladni listi približno 220 čisto fašistovskih kandidatov, nadalje 40 bojnikov in približno 100 kandidatov iz fašistom prijaznih krogov.

Rusko-italijanska pogodba. Ko je Anglija tako hitro in brezpogojno priznala Rusijo, se je tudi Italija požurila, da končno utrdi svoje dobre odnose z Rusijo. Diplomatska palača v Rimu v ulici Gaeta je že izročena ruskemu zastopstvu in tudi italijansko-ruska trgovska pogodba je že podpisana ter bo v najkrajšem času ratificirana v s kraljevim dekretom od ruske strani pa s sklepom centralnega odbora sovjetskih republik. Pogodba ima 6 točk: 1. Znatno znižanje ruskih carinskih nadavkov na italijansko blago. 2. Obveznost sovjetske vlade, dobavljati Italiji letno gotovo množino žita za izdelovanje testenin. 3. Obveznost Rusije kupovati letno gotovo množino industrijskih proizvodov Italije. 4. Obvezna plovba po Črnem morju je pridržana ladjam italijanske narodnosti. 5. Posebna italijansko-ruska komisija bo izdelala vsako leto načrt za medsebojno prodajo in nakup. 6. Izročitev premičnin in nepremičnin, ki se nahajajo v Italiji in so bile svoječasno last caristične vlade in Kerenskega.

Madžarska in Anglija. Ogrski režim se dobro zaveda, da piha sedaj drug veter iz Anglije. Najprej je bil odstavljen ogrskim oblastnikom zelo naklonjeni an-

Spominjajte se Dijaške večerje!

gleški poslanik Hohler, sedaj je pa ogrska vlada v velikih skrbih, ker je Macdonald poklical v London socialističnega poslanca Peidla, da ga informira o notranji politični razmerah Ogrske in o razpoloženju vladnih krogov napram Čehoslovski, Jugoslaviji in Rumuniji. Ker je Peidl v ostri opoziciji proti vladi, zaradi njenega šovinizma in reakcionarstva, se grof Beihlen zelo boji, da zavzame Anglija napram njemu neprijetno stališče, kar bi bilo v sedanjem momentu, ko gre za mednarodno posojilo Ogrski, zelo neprijetno za vlado.

Beleške.

Svete pravice. Beograjska «Politika» je prinesla te dni karikaturu z nadpisom «Svete pravice», pod sliko pa je bil tale tekst: Kako to, gospod doktor, da se sedaj pritožuje naše časopisje, češ: Pašić je izdal Reko, a še letos jo je ponujal naš Radič Italijanom? Radič je imel prav, ker so si pridobili Hrvati potom tisočletne zgodovine pravico, da so lahko izdajice svojega naroda; to njihovo sveto pravico jim je priznavala i rajna Avstrija in to hrvatsko sveto pravo priznavamo Hrvatom tudi mi — Srbi — Res je, da je imel hrvatski narod, kakor vsak drugi, tekom stoletij v svojih vrstah izdajice in jih ima žalibog še danes. Vendar pa je ena največjih drznosti, ako list, ki predstavlja javno mnenje srbskega naroda, skuša naprtiti celemu hrvatskemu narodu izdajstvo in to izdajstvo potem označuje s «svetimi pravicami» hrvatskega naroda. Ako že hočemo krstiti narodno izdajstvo za svete pravice, potem bi ta krst veljal veliko bolj za brate Srbe, nego za Hrvate. Hrvati niso nikdar kovali v zvezde in oboževali svojih Efilajtov kakor to na primer delajo Srbi z izdajico Vukom Brankovićem, turškim prilizunom Markom Kraljevićem, avstrijskim zaupnikom kraljem Milanom, v največjem času pa s samim Nikolom Pašićem, ki je pozval Bolgare na boj proti lastni domovini in ravno tega Pašića smatra večina srbskega naroda kot svojega «Mesijo».

Nekdaj in danes. Pripoveduje se, kako je nekoč za časa neke vojne v Španiji poseben ordonanc našteval uspehe španske vojske, naglašal število ujetnikov, koliko so Španci pobili sovražnikov itd. Ko so pa vprašali tega ordonanca: Koliko izgub pa so imeli pri tem Španci? — je ta ordonanc odgovoril: To pa bo oznanil oni drugi sovražni ordonanc. Kakor nekoč v Španiji je tudi danes pri nas v Jugoslaviji z našim finančnim ministrom. V svojem ekspoziciji se je hvalisal g. minister, kako vrlo dobro stojijo naše finance in je kot dokaz za svojo trditve navedel izpoved francoskega senatorja Berengerja, katero je ta podal francoskemu senatu o jugoslovanskem finančnem položaju. Gospod minister je torej govoril o naših uspehih, a drugi ordonanc pa o naših izgubah. Demokrat Voja Veljković je opozoril v svojem govoru, da minister financ, govorec o senatorju Berengerju, ni omenil, da je ravno isti Berenger radi osiguranja francoskega posojila od 300 milijonov frankov zahteval ter dobil od nas naše monopole, carinske dohodke in še bogzna kaj vse.

Več pozornosti srednješolski mladini.

Med činitelje, ki so odločilni za bodočnost kakega ljudstva, spada tudi mladina. Narod, ki hoče živeti in napredovati, posveča svoji mladini posebno pozornost, ker se zaveda, da gradijo njegovo kulturo generacije in ne samo eden rod. Posebno pozornost je treba posvečati srednješolski mladini, ker prevzema ona navadno pozneje vodilna, najbolj važna in odgovorna mesta v družabnih razmerah, ki iz njih vpliva potem največkrat merodajno ali blagodejno, ali pa koruptivno na razvoj narodnega življenja. Ni hujšega zla za ljudstvo, kot na pol izobražena, neznačajna, korumpirana inteligenca. Ni je pa tudi večje vrednote za ljudstvo, kot v svoji stroki temeljito vsposobljeno, moralno zdravo, idealno, požrtvovalno izobraženstvo, ki zna čuvati in večati njegove prave kulturotvorne moči in sile, ki zna svoje ljudstvo voditi, neustrašeno odločno braniti in reševati v težkih krizah njegovega življenja. Zato pa tudi vidimo, da obračajo različni narodi povsod največjo pozornost srednješolski mladini, svojemu inteligenčnemu naraščanju. Pri nas je to še posebno potrebno, ker bo morala naša srednješolska mladina prevzeti od sedanje generacije kot dedščino mnogo, komaj načetih političnih, socialnih, splošno kulturnih problemov, kojih pravilna in srečna rešitev zahteva, ne le vsestranske solidne umstvene vsposobljenosti, temveč še veliko več dovršene osebnosti, močate značajnosti in globoke srčne kulture.

Našo srednješolsko mladino čaka na vseh poljih narodne kulture naravnost ogromno delo. Če mu bo kos, se odloča sedaj ko se pripravlja za to delo. Zato je sveta dolžnost družine, gospodarjev, gospodinj, ki jim izročajo starši svoje dijake čez leto v oskrbo, šole, cele javnosti in sploh vse, pod kojih vplivom raste ta mladina, da ji pomagajo z vsemi močmi vsposobiti se za pravilno življenje in blagonosno poznejše delovanje. Žalibog, da se vsi ti vzgojni činitelji srednješolske mladine ne zavedajo dovolj svoje dolžnosti in ne store v tem oziru vsega, kar bi lahko storili in tudi storiti morali. Zato pa moramo pripisovati velik del neuspehov pri izobraževanju in vzgojnem delu med srednješolsko mladino njihovi krivdi. Sklepni rezultati ob koncu prvega tečaja, ki se je zaključil dne 31. januarja niso nič kaj razveseljivi in nam nudijo malo zadovoljivo sliko o

napredku srednješolske mladine. Slišimo, da je na nekaterih zavodih doseglo komaj 50 odstot. dijaštva svoj učni cilj. V vzgojnem oziru bodo vzgojni uspehi najbrž še slabši. Slučaji delomirja, pomanjkanja čuta za dolžnost in vestnost, lahkoživja in še hujših moralnih zablod niso redki. Pomanjkanje idealizma, kar je vedno znak duševno nezdrave, slabotne mladine, smisla za prave kulturne dobrine, uživanjaželjnost nam kaže, da podlega velik del srednješolske mladine sodobnemu materializmu in da je vzgojno delo med njo pomanjkljivo ali vsaj času neprimerno. Kriva neuspehov je marsikatera družina sama, ki ne zna z pametno resno družinsko vzgojo že v zgodnji mladosti vsposobiti svojih otrok za delo, kakor ga zahteva dobro napredovanje v šoli. Neurejene, razdrapane, v svojih načelih nagnite družinske razmere so mnogokrat krive, da ne pride marsikateri sicer nadarjen dijak v šoli nikamor naprej.

Red in pravi duh v družini, pametno nadzorstvo, stalen stik in sodelovanje z šolo zasigura navadno tudi manj nadarjenim dijakom zadovoljiv uspeh. Vzrok neuspehov pri marsikaterem dijaku so tudi dijaška stanovanja. Se najdejo dobri gospodarji in gospodinje, ki skrbijo za dijaka kot za svojega otroka, so pa tudi taki, ki smatrajo dijaka v svojem stanovanju le za nekaj kapitala, ki bi jim naj nosil mesečno rento. Če kaj napreduje, kako in kje porabi prosti čas, jim je čisto vseeno. Če bi šolske ali druge za to poklicane oblasti posvečale dijaškim stanovanjem malo več pozornosti, bi odpadel velik odstotek neuspehov med srednješolsko mladino in bi imeli precej manj slučajev telesnega in duševnega hiranja.

Mnogi starši, posebno pa dijaštvo zavrača vso krivdo za svoje neuspehe na šolo. Nočem delati našim srednjim šolam krivice, ker vemo s kakimi težavami se imajo boriti pri svojem delu in ker vidimo, da vrši srednješolsko učitelstvo, vldjub obupnemu gmotnemu položaju, požrtvovalno delo svojega poklica in se trudi dvigniti uspehe pouka in vzgojni vpliv srednje šole na mladino. Non multa sed multum, več stika šole z realnim življenjem, več smotrene usmerjenosti, celotnega pouka na vsposabljanje za življenje, na vstvarjanje krepkih zdravih značajev bi naj prišlo med cilji, ki jih zasleduje srednja šola pa le nekoliko bolj do upoštevanja. Etos, obvarovanje značaja, učni cilj staroklasičnih in zavedno krščanskih dob, ki so nam ustvarile toliko velikih ljudi, bo moralo postati zopet središče celotnega dela v šoli. Sicer bi zahtevalo to nekoliko pregrupacije, omejitve, vestnejše izbire učne snovi, nekoliko drugačnih metod pri občevaranju in postopanju z mladino, nekoliko več enotnosti o naziranju v vzgojnih ciljih in zdravega demokratizma, zato pa bi bil vzgojni vpliv srednjih šol v moralno, socialno in državljansko vzgojni smeri večji in trajnejši. V tem oziru so nas drugod po svetu prehiteli in mi se čudimo, da je pri nas v tej točki višja šolska oblast brez prave inicijative.

Tudi javnost bi morala bolj podpirati srednjo šolo pri njenem delu. Celotno ozračje javnega življenja vpliva silno na umstveni in moralni razvoj posebno srednje šolske mladine, ki vidi v posnemanju odraslih svojo vsposobljenost za življenje in se uči ob živih vzgledih vsakdanjega življenja veliko rajše, kakor iz knjig. — Idealnejše dijaštvo obupuje naravnost nad današnjo družbo, ker ne najde v tej kolobociji si nasprotujočih svetovnih in življenjskih nazorov, v tem materialistično usmerjenem življenju odraslih nobene opore za krepko moralno zavest in idealnejše stremljenje. Ljudstvo pa, ki zanemarja ali si samo pokvarja svojo mladino, si goji na svojih prsih grobokope svoje bodočnosti in eksistence.

Velik del svojih neuspehov v šoli zakrivi tudi srednješolska mladina sama in sicer v veliki meri s tem, ker ne zna ali ne mara pravilno porabiti izvenšolskega časa. Za pametno urejeno zaposlovanje mladine izven šole se pri nas sploh premalo skrbi in vendar bi bilo to v interesu staršev, posebno tistih, katere odtegujejo življenjske razmere družini, v interesu šole pa tudi mladine same. Kako dobro imajo to urejeno na primer na francoskih srednjih šolah, kjer se bavi posebno za to nastavljeno osebje na res vzgojni način z mladino izven šole. Pri nas je srednješolska mladina v prostem času prepuščena sama sebi. Po hitro, površno opravljeni, največkrat tudi neopravljeni pripravi za šolo se udaja brezdelju, bumljanju po ulicah, pretiranemu športu ki je navadno brez vzgojnega vodstva, po surovi, ali pa obiskuje po vzgledu odraslih razna zabavališča. Tu tiče vzroki za nazadovanje marsikatega dijaka. Razna dijaška društva, kakor jih skušajo organizirati šole same, nimajo nobene privlačne moči, ker diši preveč po zgolj šolskem ozračju. Več dijaštva zaposlujejo v prostem času samostojna dijaška udruženja. Če skušajo s svojim delovanjem podpirati družino in šolo, zaposlovati dijaštvo z resnim delom, nanj vplivati vzgojno in jih navajati v prvi vrsti k vestnemu vršenju stanovskih dolžnosti v šoli, lahko veliko koristijo. Žalibog, da ni vedno tako. Najbolj še stremijo za temi cilji, in jih tudi dosežajo, kakor kaže izkušnja dijaške organizacije na pozitivno versko etičnem programu. Zato jih pa pri nas višja šolska oblast zatira in prepoveduje.

To so nekatere misli ob sklepu prvega tečaja na srednjih šolah, ki imajo edini namen, opozoriti vse poklicane, da posvečujejo več pozornosti srednješolski mladini.

Dnevne novice.

Strossmayerjeva slovesnost v Zagrebu. V ponedeljek se je vršila na zagrebški univerzi slavnostna akademija povodom 109. obletnice Strossmayerjevega rojstva (ro-

jen 4. febr. 1815 — umrl 8. aprila 1905) in petdesetletnice osnutka zagrebške univerze. Akademije so se udeležili: Minister Trifunović in dr. Janjič, vseučilišni profesor Gavrilović iz Beograda, konzuli, zastopniki civilnih in voj. oblasti, dr. Trumbić in drugi. Slavnostni govor je imel rektor univerze dr. Zimmermann. V imenu ljubljanske univerze je govoril rektor dr. Kidrič. Govoril je tudi dr. Manojlovič, ki je svoj govor posvetil nacionalnemu delu Strossmayerja.

Kardinalski kandidat. Na vesti glede kardinalskih kandidatov je dal dr. Korošec naslednjo izjavo: «Ne delam niti za dr. Jegliča niti proti dr. Bauerju, ker vprašanje o imenovanju kardinala gotovo ne spada v kompetenco političnih strank. Kolikor je meni znano, in jaz mislim, da sem dobro poučen, trenutno vprašanje o osebi, ki naj bi bila imenovana za kardinala, v Vatikanu sploh ni na dnevnem redu. Vlada z druge strani o tej zadevi po mojem prepričanju nima nobene besede, ker je to notranja cerkvena zadeva in sicer mnogo bolj, kakor novi škof-odpadnik v Zagrebu, za katerega se tudi ni zahtevalo odobrenje vlade, kakor pri imenovanjih katoliških škofov. Celotno zadevo so spravili v javnost iz političnih vzrokov, da zasejejo nezaupanje med Hrvatami in Slovence ravno v trenutku, ko je njihovo zблиžanje postalo politično pomembno.»

Ministrska korupcija pred sodiščem. Pred beograjskim sodiščem teče zanimiva pravda med bivšim ministrom dr. Velizar Jankovićem in odgovornim urednikom lista «Republika» dr. Dragom Ikončićem. Dr. Ikončić je predlani in lani ostro ostro prijemal v svojem listu režimske prvake kar po vrsti. Nekateri so ga tožili, glavni korupcionisti so pa vse lepo vtaknili v žep in na raznih tiskovnih prestopkih se je dr. Ikončić nabralo vsega skupaj 18 mesecev zapora, katere še sedaj izdržuje v kaznilnici Požarevac. Končno je dobil tudi minister Janković pogum in je tožil. Dr. Ikončića so pripeljali iz zapora na razpravo, tožnik dr. Janković pa ne pride blizu ter se da zastopati samo po svojem advokatu. Dr. Ikončić razlaga, da je pisal vse v nadi, da bo sodnija nadaljevala vse to, kar je on začel razkrivati. Zgodilo se je pa ravno nasprotno: pisal je, da so ruski rublji izginili v Pašičevi družbi, o tem se ni preiskovalo, pač pa se je on znašel v zaporu, orisal je nekatere polkovnike, a ti so kmalu na to dobili generalske epotele, njega pa so njihovi najeti banditi po noči sredi Beograda skoraj ubili. Ko je pisal, kako minister Lazica Marković zajema na debelo iz sekvestrov, je prišel k njemu radikalni tajnik pop Janjič ter mu prigovarjal, naj neha, češ, Lazica je dober človek, iz sekvestrov jemlje, v fonde pa daje. — Končno označuje dr. Ikončić bivšega ministra Jankovića kot človeka, ki silno bogati od politike. Ko je bil sekretar, ni imel nič, sedaj je pa večkratni milijonar. Sodnija se naj vpraša kako in od kod, če ji že dejstvo ne zadostuje, da je dr. Janković akcionar in ustanovitelj kakih desetero denarnih in drugih podjetij. — Razsodba tega procesa še ni razglašena.

Iz poglavja o lopovih. Najnaprednejše in najbolj informirano dr. Žerjavovo «Jutro» je v vsaki številki na levo in desno radodarno s psovki. «Jutrova» dnevna psovka je «lopov» in to je vsak, ki ne trobi v dr. Žerjavov rog. «Straža» je prinesla kratek, a resničen portret urednika «Murske Straže» in to brez psovke. Naše stališče napram «M. St.» ni po godu «Jutru» in je v številki od torka zopet usadilo na gnojišče svojih političnih beležk tole napredno: «Straža» je list ordiniranih lopovov. Po pisavi «Jutra» so torej pri «Straži» ordinirani lopovi in sedaj nam naj odgovori «Jutro»: Kaki lopovi so pri «Jutru» in sploh pri slovenski JDS, ako je duševni vodja «Jutra» in komandant cele slovenske demokratske stranke radi goljufije in potvorbe menic na celih 6 mesecev ječe pri sodišču obsojeni 1 . . . ? Ako je torej voditelj lista in stranke pri sodišču z ječo ožigosani lopov, kaj so potem uredniki njegovega glasila in pristaši od njega komandirane stranke? Vse to pa smo zapisali, da bo vsakdo lahko na prvi pogled uvidel razliko med ordinirami lopovi pri «Straži» in med nad 6 mesečno ječo obsojenim pri «Jutru», ki je že pod rajno Avstrijo izgubil vso čast in jo torej danes samo še lahko krade, ker lastne že davno nima.

Spomenica državnih nastavlencev. V ponedeljek je imel v Beogradu Savez državnih uradnikov sejo, na kateri se je definitivno izdelal memorandum, katerega uradniki predložijo ministrskemu svetu in narodni skupščini. V tem memorandumu se navaja bedno stanje uradnikov, ki bi se imelo zboljšati z uradniškim zakonom od 1. oktobra 1923. Uradniki zahtevajo, da se draginjske doklade za umirovljence podvojijo in da se od 1. oktobra 1923 kot dneva, ko je stopil uradniški zakon v veljavo poleg novih plač izplačajo uradnikom dosežanje draginjske doklade s to korekturo, da se omoženim državnim nameščenkam računata draginjski dodatek ter uslužbencem IV. in V. kategorije prizna dodatek za stanovanje. Uradniki naglašajo, da so njihove zahteve upravičene in ako bi jim vlada ugodila, bi bilo to komaj 50 odstotkov njihove predvojne plače.

Glavni savez jugoslovanskih vinogradnikov. Naznanjamo, da je gospod prometni minister dovolil za posetnike ustanovnega občnega zbora Glavnega saveza vinogradnikov, ki se vrš dne 16. februarja t. l. ob 10. uri dopoldne v Zagrebu, znižanje voznih cen za polovico na vseh državnih železnicah (velja tudi za južno železnico). Občni zbor obeta tedaj obilen obisk iz vseh vinorodnih krajev naše države, — na kar se opozarja vinogradnike iz Slovenije s ponovnim pozivom, da skrbijo za to, da bo poset čim številnejši. Kupiti je na odhodni železniški postaji celo karto dotičnega razreda, ki velja s potrdilom predsedništva občnega zbora tudi za povratek. Pokrajinski savez jugoslovanskih vinogradnikov za Slovenijo v Mariboru.

Prireditve gasilnega društva pri Sv. Lovrencu na Pohorju. Prostovoljno gasilno društvo priredi v nedeljo, dne 17. t. m. v prostorih g. Fr. Skačej veselico. Začetek ob 6. uri zvečer. Čisti dobiček je namenjen za nabavo gasilske opreme.

Afera z vojnim plenom. Komisija glavne kontrole, ki je bila določena, da razčisti afero z vojnim plenom v južni Srbiji, je dovršila svoje delo ter predložila glavni kontroli zaključek preiskave. Vprašanje ravnokar omenjene afeze se je začelo resno pretresavati že leta 1923 in že tedaj so bile odposlane tri komisije, ki bi naj bile razčistile celo zadevo. Vse te tri komisije so ostale negativne in še le anketa glavne kontrole, ki je delala celih 7 mesecev, je konstatirala, da je bilo nepostavno prodanega in izvoženega vojnega plena iz južne Srbije v skupni vrednosti 26 milijonov 470.399 D. Kot glavni krivci so obdolženi srbijanski artilerijski častniki.

Nečak ruskega carja ubit na policiji. V Petrovaradinu je živel med drugimi ruskimi begunci-caristi tudi nečak zadnjega ruskega carja knez Nikola Volkonski, silno nadut in razuzdan človek, ki je silno vzrožil, če mu je kdo rekel samo »gospod« in ne »knežja milost« ali pa vsaj knez. V noči pred Svečnico je naletel knez na nekega policaja, ki je hotel aretirati neko nedoletno dekle Katico Milič iz Novega Sada, ki se mu je zdela sumljiva. Knez je policaja pregovoril, naj mu dekle pusti, da jo pelje domov. Policaj je to tudi storil ter se za celo stvar ni več brigal. Drugi dan so pa začeli starši iskati svojo hčer in izkazalo se je, da jo je ruski knez vzel s seboj na »čaj«. Ker je obstojal sum, da je knez kot znani pohotnež mlado dekle zlorabil, so njega in njo odvedli na policijo. Tu je pa knezu zavrela »knežja« kri in ves besen je navalil na žandarskega kaplarja. Ta se je branil in klical na pomoč. Iz druge sobe prileti drugi policist z revolverjem v roki. Med ruvanjem in suvanjem se orožje sproži in knez se mrtev zvrne na tla. — Policaja so zaprli, da preiskava dožene, če se je orožje po nesreči sprožilo ali pa, če je hote streljal. — Katico Milič so prepeljali iz knezovega stanovanja popolnoma zmedeno ter so jo izročili v bolniško oskrbo. Domneva se tudi, da je policaj ubil kneza, ker mu je ta odvzel neko žensko.

Živ zgorel. V Subotici je na grozovit način izvršil samomor neki Stipan Nemtuško. Zaklenil se je v sobo, polil pohištvo in sebe z bencinom ter vse skupaj zažgal. Bil je kronični alkoholik ter je dejanje izvršil v napadu blaznosti. Ko so požar pogasil, so našli samomorilca vsega ožganega med gorečim pohištvom.

Nov vozni red. V direkciji državnih železnic v Beogradu se je osnovala posebna komisija, ki ima nalogo, da izdela nov vozni red, ki stopi v veljavo 1. junija t. l. S tem novim voznim redom se izpremeni dosednji vozni red na jugoslovanskih progah.

Konkurenca ruskega žita z ameriškanskim. V trgovskih krogih vzbuja veliko pozornost pojava velike množine ruskega žita, ki hoče zopet konkurirati z ameriškanskim, kakor je bilo to pred vojno. Te dni je dospelo v Danzig več brodov, polnih prvovrstne moke iz Ruskih mlinov v Kijevu in Harkovu. Ruska moka je za 18 odstotkov cenejša od ameriškanske.

Ali si že vpisan v Mohorjevo družbo? Če se nisi, stori to čimprej. Prijave se sprejemajo do konca februarja 1924. Mohorjeva družba je štela ob razpadu Avstrije dobrih 90.000 udov. Lahko rečemo, da je tvorila Mohorjeva knjiga duševno vez, ki je vezala Slovence po vseh delih sveta. Mohorjeve knjige so se brale v Ameriki, v Egiptu, na Westfalskem, sploh povsod, kjer je bila kaka slovenska naselbina. Družba je mnogo trpela radi izgube Celovca, kjer je imela svojo hišo in tiskarno. Število udov je padlo tudi radi tega, ker so nas Slovence razbil med tri države. Zato pa moramo vsaj mi, ki smo v Jugoslaviji, storiti vse, da se število udov zopet dvigne! Padli smo od 90.000 na 34.000. Glejmo, da zopet vstanemo! Naš cilj bodi: V vsako slovensko hišo mora priti Mohorjeva knjiga! Udnina za leto 1925 znaša 20 D. Za ta denar bo dobil vsak ud štiri lepe knjige.

Naročnikom »Našega Doma« sporočamo, da se 2. številki pomotoma niso priložile položnice, kakor je v listnici upravnništva naznanjeno. Priložena bodo 3. številki. — Upravištvo »Našega Doma«.

Druga številka »Našega Doma« obsega: Dr. V. Šarabon: Gospodar narave! — Savinja: To je bilo davno . . . (pesem). — Kastor: Katoliški prepoved na Francoskem. — Melona prvokrat v Zagrebu. — Justin: Ugovori z odgovori. — Pod vaško lipo. — Dekliški vrtec. — Društveni govornik. — Na platnicah: Drobčinice in Društveni glasnik.

Novi knjižnik. Dr. Kari Engliš: Denar. Poslovenil dr. Albin Ogris. Splošna knjižnica št. 14. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. — Prosper Merimec: Verne duše v vicah. Prevel Mirko Pretnar. Splošna knjižnica št. 17. V Ljubljani 1923. — Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Cena broš. 9 D, vez. 24 D.

Iz Maribora.

Izza kulis občenega zbora »naprednega« Obrtnega društva v Mariboru. Minulo nedeljo se je vršil v hotelu »Kosovo« občni zbor mariborskega naprednega Obrtnega društva. Društvo je doslej predsedoval skozi tri leta najprej narodno socialistični, a za zadnjo volilno dobo demokratični brivec Novak. »Tabor« je moral beležiti, da je bil ta občni zbor buren, in je končal z nepričakovanimi posledicami. Te nepričakovane posledice so namreč te, da so zborovalci odstavili med hudimi in resnimi očitanih demokrata Novaka od predsedstva in je zavzel njegovo mesto vrtnar in politični kmetijac

Jurij Džamonja. Novaku in dosedanjemu demokratiškemu vodstvu Obrtnega društva so celo demokratje ala vedno vinjeni čevljar Smrekar, a tudi drugi obrtniki očitali popolno nedelavnost, in izrabljanje društva v policajdemokratske strankarske namene. Po odstavitvi od predsedstva je bil ubogi Novak tako katastrofalno pobit, da je očital novoizvoljenemu predsedniku Džamonji nevalificiranost za predsedništvo, češ: on Novak, je bil kot predsednik brivec — torej obrtnik, a on Džamonja je sicer največji vrtnar v Mariboru, a ni — obrtnik! Novakovi razlagi o razliki med obrtnikom brivcem in vrtnarjem so se vsi zborovalci smejali in vztrajali na tem, da odslej ne bo več predsedoval naprednemu Obrtnemu društvu v Mariboru »demokrat«? brivec Novak, ampak kmetijac in vrtnar Džamonja. Novak in njegovi pristaši so se izrazili, da bodo radi tega občenega zbora izvajali posledice, to se pravi: da bodo izstopili iz društva. Najozji Novakovi prijatelji trdijo, da se je on, gospod Novak iz jeze, ker je propadel kot predsednik, upisal med radikale. Občni zbor mariborskega Obrtnega društva je pestra slika koncentracije naprednih sil . . .

Pretep med policijo in mesarji. Sinoči okrog 10. ure sta se priklatila v gostilno Vlahovič na Aleksandrovi cesti po celem mestu znana nevarna pretepača, mesarja Veis Mirko in Krizmanič Štefa; ker sta bila že pijana, jima v gostilni niso hoteli dati vina, kar ju je tako razkačilo, da sta začela razbijati po sobi in nazadnje sta zaplenila steklenico z vinom, na kar je bil gostilničar prisiljen poklicati policijo. Komaj so se policaji prikazali pri vratih, sta že zagrabila vsak eno nogo od razbite miže in udri po njih. Enega sta prevrgla po tleh, drugi se jima je umaknil ter sta neovirano zapustila gostilno in se napotila proti parku na Zrinjskem trgu, zoveč policaje na korajžje. V bližini Majstrove ulice so ju policaji obkolili ter ju hoteli zgrabiti, toda bojaželjna mesarja se nista udala. Planila sta nad nje ter se prebila skozi, ne menč se za svarične strele. V tej praski je dobil Veis s sabljo po glavi, kar je postalo za njega usodopolno. Pobegnila sta proti glavnemu parku, kjer se je Krizmanič skril med drevesa, dočim se je ranjeni Mirko zapletel med žico ter padel. V trenutku so se vrgli na njega stražniki ter ga vklelili. Mirko je začel mlo klicati na pomoč: »Štefa, streljaj, če imaš revolver«, nakar je Štefa v resnici oddal na policaje kakih pet strelcov, ki pa radi teme niso zadel. Ker je bilo begunca skoro nemogoče uloviti v temnem parku, se je policija zadovoljila samo z enim vročkrvnežem, katerega so zaenkrat poslali v bolnico, da ozdravi, na kar bo prejel plačilo, ki si ga je tako krvavo zaslužil.

Na čudne ter lahke načine si služijo ljudje vsakdanji kruh. Po končani svetovni vojni so si začeli ljudje služiti vsakdanji kruh ter si kopičiti bogastvo ter premoženje na vse mogoče zvite načine, samo s poštenim delom ne. Tako smo dobili po vojni kasto povojnih milijonarjev, vojnih dobičkarjev, ljudskih pijavk itd. Te izvoljene povojne kaste pa hvala Bogu sedaj že precej kopnijo in še eno dobro leto in vsi ti povojni bogataši bodo s svojimi žepi tam, kjer so bili takoj po prevratu. Vojni dobičkarji torej umirajo, a si odpirajo na drugi strani vrata novih dohodkov. Naša Jugoslavija je tako srečna, da si je tekom let vzgojila že dobro organizirano kasto ovađuhov, ki s služijo vsakdanji kruh brez vsacega dela in z najogabnejšim poslom — ovađuštvo. Vsak Jugoslovian je danes obdavčen od zibelke do groba, a to še ni dovolj finančni oblasti. Ta si je vzpostavila posebne ovađuhe in jih za ovađuhe dobro plačuje. Ako danes kedo kaj kupi in proda, ga pri tej priliki finančna oblast potom taks oguli, da je joj. Ljudje si pomagajo iz prehudega pritiska taks na ta način, da ne naznanjajo finančni oblasti celega zneska kupne in prodajne pogodbe. Za ta greh kupcev in prodajalcev zna tudi finančna oblast in ima na vseh koncih ter krajih svoje ovađuhe, ki prodajalce ter kupce ovajajo oblasti in vlečejo za ta efijaltski posel od finančne oblasti bogato nagrado. Posebno koncesijo in nekako pisarno za ovađuštvo kupcev ter prodajalcev v Mariboru ima vsem znani plemeniti Zagorski. Plemenitaši živijo navadno na lahek in večkrat dokaj umazan ter nepošten način in med take zlahtnike spada tudi dični ter od prevrata sem vedno nobelživi g. Zagorski. Kupci ter prodajalci, pozor in tiho, ako bi kateri videl pri sklepanju kake pogodbe v bližini plemenitnika g. Zagorski!

Življensko nevarno se je obstrlel. Dne 5. t. m. se je iz samomornega namena ustrelil v glavo 45 let stari Karl Zirringer, posestnik ter sodar v Razvanju pri Mariboru. Mariborski rešilni oddelek ga je prepeljal v bolnico, kjer se bori s smrtjo in je malo upanja, da bi še okrevljal. Vzrok samomornega poskusa so ponesrečene špekulacije v lesni trgovini.

»Mentor« krožek kat. nar. dijaštva v Mariboru priredi v nedeljo, 10. februarja v gledališki dvorani Slov. doma v St. Ilju igri »Posestrimi« in »Rusofil«. Omenjeni igri je uprizoril krožek že v Mariboru na splošno zadovoljstvo občinstva. Našemu dijaštvu naklonjeno občinstvo se tem potom vabi k obilni udeležbi.

Zelo važno je in ne prezrite XIV. predavanja Prosvetnega kartela v Mariboru, ki bo v petek dne 8. t. m. ob pol 8. ur zvečer v Lekarniški ulici 6. Predaval bo poveljnik vojaške bolnice g. dr. Matej Justin o naravi povzdigi naroda. Predmet, ki ga bo obravnaval gospod predavatelj je tolike in tako dalekosežne važnosti za ves naš narod, da pričakujemo za ta večer prav posebne udeležbe iz vrst vseh slojev. Upamo še zlasti, da bo tudi naše razumništvo pri predavanju častno zastopano in ga k temu še izrecno vabimo. V Prosvetnem kartehu udružena društva naj opozore svoje člane na to predavanje in pošljejo naj svoje odbornike. Vstop je seve vsakemu prost.

Ljudski oder ponovi v nedeljo popoldne ob pol 5. uri Remčevo tridejansko dramo »Užitkarji«. Med od-mori svira znani gledališki orkester Ljudskega odra.

Ljudski oder v Mariboru. Seja uprave, sklicana za četrtek dne 7. februarja in preložena na sredo 6. februarja se vrši v nedeljo, dne 10. februarja ob 9. uri dopoldne v navadnih prostorih.

Glasbena Matica. »Zakaj.« Reči moramo, da je gospod ravnatelj Topič zelo skrbno in vestno izbral svoj koncertni program, tako, da človek res ne ve, kateri toč-ek bi dal prednost pred drugo. Premlov »Zakaj« na primer je najbolj učinkoval v Adamičevem programu, ki ga je pel s svojim zborom v minulemu letu po Dalmaciji in Bosni. Na prvi posluh je ta prekrasna sklad-ba precej težko pojmljiva. Besedilo pesnika Fontane, je en sam vzdihljaj in tožba po zgubljenem primorskem raju. Bolestno ob enem pa odprto je vprašanje »zakaj je zgubljen ta raj«. Rana skeli, krvavi naprej in ne zace-li. Misli silijo nazaj na sinje Jadranske bregove. — Njih ne zadržuje nobena meja. In kar v začetku že raz-plavajo glasovi, kakor, da tudi oni pohitijo tja daleč do zadnjega otoka, do zadnje gorske kočice, k zaslužnim trpinom, bratom. Tragiko našim bratom storjene kri-vice, nasilja in brezpravnosti tolmači Premr l v silnih, lahko bi rekel tudi v obupnih molakordih. Iz zadnjega »Zakaj« pa zaječita otožno tenor in alt, kakor bolestni jek do smrti ranjenega brata, naznanjajoč s tem poslušalcu, da je rana še odprta, in da na stavljeno vprašanje »Zakaj« ni najden še odgovor. V veselih, nežnih, priscrčnih in milih akordih pa se h koncu spominja skla-datelj teh krasnih krajev svoje mladosti, o katerih trdi pesnik: »Bili so nekdanj naš raj«. »Če rdeče rože . . .« Če pojem to pesem, vidim vselej v duhu vrt čaroben, poln prekrasne cvetja; solnčni žarki ljubijo bleste-če rosne bisere na njih, opojni duh pa plava nad njihovi-vimi cveti in napolnjuje vso okolico. Prekrasen pogled te omami, uživa bi ga še in še. Pridejo pa mrzle bur-je, in neusmiljeno uničijo vso cvetje. Vso to zgubljeno srečo opeva naša pesem. Za hip se potolazimo pri mis-li, da nam pomlad prinese novih cvetk, toda utemo nam zagreni pomislek, da vse to cvetje ne bo nikdar več ta-ko krasno cvetelo, kakor je duhtelo in cvetelo prvo. — »Samotar«, je balada, ki se naslanja na severo-ger-manske pravljice. Kot samotar je mišljen tukaj jesen v družbi jelš. — Če pripomnim, da vodi petje in orkester gospod ravnatelj Topič navzlic vsem naporom v poklicu vedno vedro in veselo in kar je najbolj hvalevredno — zastonj ali brezplačno, za kar mu na tem prostoru v imenu zbora izrekamo našo najprisrčnejšo zahvalo, so glede našega koncerta podana vsa potrebna pojasnila. — Janko Arnuš.

Zdravniško društvo v Mariboru ima svoj III. redni občni zbor v soboto, dne 16. februarja 1924 ob 6. uri zvečer v hotelu Meran v Mariboru. Vsi kolegi se na-prošajo, da se tega sestanka sigurno udeležijo. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občenega zbora. 2. Po-ročilo odbora; predsednika, tajnika, blagajnika, knjiž-ničarja, revizorjev. 3. Volitev novega odbora. 4. Prigla-šeni glavni predlogi. 5. Slučajnosti.

Trgovski venček. Vabila k trgovskemu venčku so se danes deloma odposlala po pošti, deloma se bodo pa dostavila po vabilnem odseku v prihodnjih dneh. Ker je vstop mogoč le z vabilom, prosimo, da vsi oni, ka-tere se je pomotoma prezrlo povabiti, zahtevajo pova-bila telefonično po št. 344 ali 407. Posebno se opozarja, da je bilo že dosedaj večje število vabil vsled spremem-be naslova vrnjenih in to posebno pri privatnih name-ščencih, ker so seznami naslovov vsled menjanja sta-novanj z istimi ne strinjajo. V kolikor se taka vabila ne reklamirajo, se bodo izdala pri blagajni in naj se torej vsak privatni nameščenec, ne oziraje se na to, ali je prejel vabilo ali ne, udeleži te lepe prireditve, ker je vsakemu vabilo zasigurano. Veselični odbor računa trdno na stanovsko dolžnost vsakega nameščenca, ka-teri je priljubljen na vseh drugih prireditvah, da si šte-je v čast, obiskati prireditve lastne organizacije.

Zamudno dostavljanje pošte. Trgovski gremij do-biva pritožbe, da se dostavlja v nekaterih ulicah trgov-cem in industrijem v zadnjem času jutranja pisemska pošta šele ob 10. uri v nekaterih slučajih šele proti 12. uri, kar zelo ovira poslovanje dotičnih podjetij. — Vsled tega poziva gremij vse svoje člane in industrijce, ki so s tem prizadeti, da mu javijo ta nedostatek, da ukrene gremij na merodajnih mestih v odpravo tega nedostatka potrebne korake, ker ni izključeno, da se je pojavilo to zamudno dostavljanje vsled redukcije dveh pismonoš na tukajšnji glavni pošti.

Mestno kopališče ostane tekoči teden radi čiščenja parnega kotla zaprto.

Tedenski izkaz o nalezljivih boleznih v mestnem okolišu mariborskem od 27. jan. do 2. februarja. Griža ostalo 0, novh 1, ozdravlj. 0, umrl 0, ostane 1. Škrlatin-ka ostalo 7, novih 0, ozdravlj. 1, umrl 0, ostane 6.

Dr. Vinko Šarabon:

Zgodovinske anekdote.

(Dalje).

Nelsonova slutnja.

Slavni angleški slikar Benjamin West (1738 do 1820) je postal znan posebno po dveh slikah: smrt generala Wolfe in smrt Nelsona. Nelson je bil najslavnejši angleški admiral, padel je v bitki pri Trafalgaru, 21. oktobra 1905. O postanku slike »smrt Nelsona« se pripoveduje sledeča dogodbica:

Pred zadnjim njegovim vojnim pohodom so priredili veliko svečanost in Benjamin West je sedel zraven njega. Obžalovaje je rekel Nelson, da nimajo upodabljaljoče umetnosti — slikarstvo in kiparstvo — zadosti razumevanja. Ni bil pač v tem dovolj vzgojen. «Vendar pa napravi neka podoba name zmeraj velik vtis», je rekel živahno, «Vaša smrt Wolfeja», pa naj jo vidim kjerkoli. Vselej se ustavim in jo občudujem. Kako je pač to, da ne napravite več takih slik, ko ste tako izredno nadarjeni? Ali ni več takih prizorov?» — Wolfe je padel v bitki —.

«Jih ni», je rekel umetnik.

«Res je, na to nisem mislil», je odvrnil Nelson zamisljen. Molk je prekinil West z opombo: «Sicer se pa bojim, da mi bo dala Vaša neustrašenost prej ali slej vreden predmet za moj posel. In tedaj bi naredil podobno sliko.»

«Ali res?» in ko mu je West pritrdil, je trčil z njim, izpraznil kozarec in dejal: «Potem bi moral pač želeti, da Vam bomo dal takoj v prvi bitki priliko za sliko. In že kar mislim, da bo tako.»

Kmalu nato je šel Nelson na morje, prišlo je s francosko-španskim brodovjem do znamenite bitke pri Trafalgaru, in zgodilo se je kar je slutil: padel je. — Primerjaj Zgod. anekdote 2. zvezek stran 118: Kratek slog —.

Benjamin West je držal besedo, «Nelsonova smrt» je med njegovimi najbolj znamenitimi in najbolj razširjenimi slikami.

Poznal je Parižane.

Ko se je bil vrnil Napoleon po prvi vojski v Italiji v Pariz — 1797 —, je živel zelo samotno, da ja ne bi vzbudil nobene zavisti. Prirejali so mu velike svečanosti, a so mu bile zoprne, ker je zmiraj mislil na nove čine. Se pred meseci je bil zmagovalček in gospodar Italije, sedaj pa odvisen od ljudi, ki jih ni maral in jih je zaničeval; rekel je tajniku Bourrienne: «Parižani hitro vse pozabijo, v tem velikem Babilonu izrine drug drugega. In če me bodo videli parkrat v gledališču, se živa duša ne bo več zmenila zame.»

Bourrienne mu je odvrnil, da mora človeku vendar zelo dobro dejati, če vidi v operi velikansko množico sodržavljancev okoli sebe; nakar mu je Napoleon rekel: «Pojdite, pojdite! Ta množica bi me z isto uljudnostjo spremila na morišče.»

Primerjaj Zgod. anekdote 2. zvezek, stran 140: Bridka resnica.

Tik preden se je vkrcal Napoleon po naročilu pariškega direktorija v Egipt, se je sprehajal s prijateljem Bourriennom po vrtu Luxemburga v Parizu — vkrcal se je 18. maja 1798 —. Bil je tih in zamišljen in nista nič govorila. Slednjič je Bourrienne prekinil molk in je vprašal Napoleona, če misli zares Francijo zapustiti.

«Da», je rekel Napoleon, «vse sem poskusil, a vidim, da me ne marajo. Vse bi moral pogaziti in se dati proglasiti za kralja, a na to sedaj ne morem misliti. Plemstvo bi tega ne dovolilo, prepričal sem se že. Čas še ni prišel, bil bi sam. Zato bomo te ljudi še malo omamili.»

Bourrienne je dejal: «Dobro, pa pojdimo zaenkrat v Egipt.» In sta imela oba prav; ko je prišel Bonaparte nazaj, so bile razmere čisto drugačne in so se njegovi načrti uresničili.

Strgane nogavice.

Slikar Morie Schwind (1804—1871) je bil dober prijatelj velikega mojstra pesmi Franca Schuberta (1797—1828). Nekoč je prišel ponj, da bi šla na izlet; rekel mu je, naj se hitro napravi in gre takoj z njim, da ostala družba ne bo predolgo čakala.

Schubert se je brž začel pripravljati; seveda je bila soba vsa v neredu, kakor je pač pri umetnikih to navadno. Iskal je nogavice; v raznih predalih in omarah

je našel par teh tako potrebnih stvari, a vse te so bile popolnoma raztrgane in nerabne. Ves obupan je premetal vpričo Schwinda še enkrat vse zaboje, košare, omare in predale — vse zastoj, niti ene cele nogavice ni bilo pri hiši, vse so kazale velikanske luknje.

Globoko je vzdihnil tedaj ta veliki pesnik glasbe, vsedel se je na rob postelje, zamišljen je gledal prijatelja in rekel potem s svečano resnostjo: «Ti Schwind, sedaj sem pa res prepričan, da ne spletajo nobenih celih nogavic več.»

Razmišljeni Beethoven.

Pred nekaj leti je umrla v Heiligenstadt pri Dunaju sila stara žena, ki se je še dobro spominjala slavnega Beethovena (1770—1827). Le-ta je bival poleti večkrat tam. Grdo je gledal, lase je imel razmršene, razmišljeval je, mrmral čudne besede in letal po gozdu okoli. Deklica se ga je zelo bala in bi bila najrajši ušla, kadar ga je videla. Ko je njena teta zvedela, zakaj se boji, jo je hitro pomirila, rekoč ji: «O, tega gospoda se pa le nikar nič ne boj, ni čisto pri zdravi pameti.» No, če bi bil Beethoven vedel, lepo bi se bil zahvalil!

(Dalje prihodnjič).

Ali sem že obnovil naročnino?

NAROČNINA «STRAŽE» ZA L. 1924.

«Straža» stane celo leto	80 Din.
pol leta	40 Din.
četrt leta	20 Din.
mesečno	7 Din.

Naročnina se naj pošlje na upravnništvo «Straže» v Mariboru. Najboljše je, da se vsak posluži položnice.

Halo!

Halo!

Vedite, da kupite razno manufakturno in razno drugo blago, kakor tudi volnena in svilna mlinska sita najceneje v trgovini

MARTIN ŠUMER, Konjice, Slovenija. 737 50—1

CUNJE

krojaške, suknjene in plaine ne odpadke, staro železje, kovano in vilito, glaževino in druge odpadke vsake vrste kupujem po najvišjih cenah

A. Arbeiter.

Maribor, Dravska ulica 15. Zamenjam tudi staro železje, katero je za uporabo, s kovaskimi odpadki in vlitino.

Ne čakaj spomladi!

Naroči takoj:

seme,
sadno drevje, dalije, vrtnice, gladiole, i. t. d. i. t. d.

Velevrtnarsko podjetje

«VRT»
Džamonja in drugovi,
Maribor.

Zahtevaj cenike

Boljša sobarica se išče k štirim ljudem. Plača 250 din. Marijana Bošnjakovič, soproga kotarskega predstojnika, Donji Miholjac, Slavonija. 97 2—1

Njiva in travnik v bližini Maribora, čez 2 orala, se prodaja. Naslov v upravnistvu. 102

Rodovitno posestvo, lepa lega ob okrajni cesti pri Mariboru, lep vinograd, velik sadonosnik, travniki, njive, 3 hiše z gospodarskimi poslopji se prodaja za 450.000 din. Pismene ponudbe pod »Dobičkanosno posestvo« na upravo »Straže« v Mariboru. 101 2—1

Prvovrsten trapistovski sir se dobiva po najnižji ceni pri Matija Lahu, Maribor, Vetrinjska ulica 7. 100 3—1

Dr. Anton Mulej

odvetnik

Maribor, Aleksandrova cesta 30.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Klobuke

perilo

čevlje

dežne plašče, dežnike, nogavice, kravate itd, kupite najceneje pri

Jakobu Lah, Maribor, Glavni trg 2.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani trgovini

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje!

Radi pomanjkanja prostora za že dospevajoče pomladansko blago.

Razprodaja

počeni z 1. februarjem

raznovrstnega od zimske sezone preostalega blaga pod tovarniškimi cenami.

Izredna nakupna prilika za vse vrste sukna za moške in ženske obleke, kakor tudi za vse vrste drugega manufakturnega blaga.

Ženinom in nevestam

svetujemo, da si pred nakupom, v lastnem interesu ogledajo zaloge v manufakturni trgovini

MASTEK & KARNIČNIK

Glavni trg 16. MARIBOR. Glavni trg 16.

Somišljeniki, širite naše liste!

Prva žebljarska in železoobratna zadruga v Kropi in Kamni gorici.

Pisma: Žebljarska zadruga, Kropa (Slovenija).

Telefon interurban: Podnart 2.

Brzjavke: Zadruga Kropa.

Želji za normalne in ozkotirne železnice, želji za ladje, črni ali pocinkani, želji za zgradbe, les i. t. d., želji za evlje. Spojke za odre in prage, spojke za ladje in splave. Železne brane. Zobje za brane. Kljuke za podobe, zid, cevi, žleb, i. t. d. Vijaki z maticami. Podložne pločice. Matice. Zakovice za tenderje, kotle, sode, mostove, pločeno, kolisa itd. Vijaki čepi. Verige.

Vsi v našo stroko spadajo železni izdelki po vzorcih in rabah najceneje.

Ilustrovani ceniki na razpolago!